

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ มีการทบทวนเอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ การสังเกตการประชุม การดำเนินการ การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สมาชิกครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้บริหารที่มีส่วนร่วมในโครงการ และกลุ่มประชาชนในชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาปัจจัยในการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ประชากรในการศึกษาคั้งนี้มี 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ของกรมประชาสงเคราะห์ ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมแบบไม่เจาะจงรวม 24 คน ศูนย์ละ 8 คน จาก 3 ศูนย์ คือ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง 8 คน ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค 8 คน และศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ 8 คน กลุ่มที่ 2 คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์ละ 3 คน รวม 9 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงาน 1 คน เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ 1 คน และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ 1 คน ในกลุ่มสุดท้าย คือ ครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านในพื้นที่เขตของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุแต่ละแห่ง แห่งละ 5 คน รวม 15 คน การศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาขอนำเสนอผลการศึกษาเป็นแต่ละศูนย์โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ผลการศึกษาทบทวนประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ลักษณะบริการ การดำเนินงาน และกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ
2. ผลการศึกษาการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ แบ่งเป็นข้อมูลของผู้สูงอายุ ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในการจัดบริการภายในศูนย์ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ
3. ผลการศึกษาการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์ละ 3 คน เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงาน 1 คน เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ 1 คน และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ 1 คน
4. ผลการศึกษาการสนทนากลุ่มของผู้สูงอายุกลุ่มย่อย 3 - 5 คน ศูนย์ละ 1 กลุ่ม
5. ผลการศึกษาการสัมภาษณ์ครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านในเขตพื้นที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุแห่งละ 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน

4.1 การศึกษาบทบาทประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ลักษณะบริการ การดำเนินงาน และกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

4.1.1 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง

4.1.1.1 ประวัติความเป็นมา

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปีพ.ศ.2525 เป็นปีผู้สูงอายุและเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกได้เล็งเห็นความสำคัญของประชากรผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยลำดับ และผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เคยทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติในอดีต รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติเพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานในด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ กรมประชาสงเคราะห์ในฐานะเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ได้พิจารณาเห็นสมควรจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดงขึ้น เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ความอบอุ่น และความมั่นคงในบั้นปลายชีวิต คณะอนุกรรมการจัดหาทุนส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุได้ดำเนินการจัดหาทุนเพื่อจัดสร้างศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง 2 ครั้ง โดยการจัดการแข่งขันกอล์ฟการกุศล และการแข่งขันโบว์ลิ่งการกุศล (โดยความร่วมมือจากชมรมแสงส่องห้า) ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง เปิดดำเนินการในวันที่ 21 มีนาคม 2528 โดย พระเจ้า - วรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร (พระยศขณะนั้น) เสด็จเปิดอาคารแสงส่องห้าซึ่งเป็นอาคารกายภาพบำบัด ปัจจุบันมีอาคาร 6 หลัง ใช้อาคารเรียนของโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จำนวน 4 หลัง สร้างเพิ่มใหม่จำนวน 2 หลัง คือ อาคารแสงส่องห้า และอาคารกอล์ฟการกุศลช่วยคนชรา

ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง จัดดำเนินงาน ด้านบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยยึดหลักการดำเนินงานตามแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ คือ ต้องการให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างอบอุ่น ได้รับการเคารพนับถือ และการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ในด้านส่วนตัวผู้สูงอายุควรทราบถึง วิธีป้องกัน และรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ได้แสดงความสามารถของตนตามความถนัด มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ อันเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ ศูนย์เป็นเสมือนสโมสรของผู้สูงอายุที่สามารถพบปะสังสรรค์กับกลุ่มบุคคลวัยเดียวกันซึ่งมี

ประสบการณ์ชีวิตต่างกัน มาร่วมกิจกรรมเดียวกัน เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ อันมีผลต่อร่างกาย

4.1.1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการขยายบริการด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ของกรมประชาสงเคราะห์ให้กว้างขวาง และให้ประชากรผู้สูงอายุได้รับบริการอย่างทั่วถึง
2. เพื่อเป็นศูนย์ให้บริการสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น บริการด้านการแพทย์ สุขภาพอนามัย การศึกษา การอาชีพ และการให้คำปรึกษาหารือ
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสาร และการให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุด้วยการระดมความร่วมมือจากภาครัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทุกรูปแบบ
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุซึ่งจะเน้นหนักในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้มาแสดงความสามารถในสาขาวิชาการต่าง ๆ ต่อสาธารณชน เพื่อให้สังคมยอมรับบทบาทของผู้สูงอายุมากขึ้น
5. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานทั้งหน่วยงานของรัฐบาล และเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งการกระตุ้นชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ
6. เพื่อเป็นศูนย์ที่จะให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุในปัญหาเฉพาะหน้าโดยการรับผู้สูงอายุเข้าพักในบ้านพักฉุกเฉิน ในกรณีมีปัญหาทางด้านจิตใจ ร่างกาย ที่อยู่อาศัย ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยดำเนินการทางด้านสังคมสงเคราะห์ต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ต่างจังหวัดเข้ามาทำธุระในกรุงเทพมหานครอีกด้วย

4.1.1.3 ลักษณะบริการ

1. ศูนย์ฯ เป็นเสมือนคลินิกผู้สูงอายุ โดยเฉพาะช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ ให้ได้รับการรักษาต่อเนื่อง ลดปัญหาการเดินทางไปโรงพยาบาล
2. ศูนย์ฯ เป็นเสมือนสโมสรของผู้สูงอายุที่สามารถพบปะสังสรรค์กันทำให้คลายเหงา ไม้เหงาเหี่ยว เนื่องจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สูงอายุที่อาจมีปัญหาคล้ายกัน หรือมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหามาก่อนจะให้คำปรึกษาได้ นอกจากนี้ศูนย์ฯ ยังมีนักสังคมสงเคราะห์ที่พร้อมจะรับฟังปัญหา และช่วยเหลือคลายปัญหาให้ การได้ทำงานอดิเรก การเล่นกีฬา การไปทัศนศึกษา หรือแม้แต่การรับประทานอาหารร่วมกันในบางโอกาส จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกซึ่งความสามารถต่อสังคม

4.1.1.4 การดำเนินงาน

ดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชนจัดบริการ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การให้บริการแก่ผู้สูงอายุภายใน (รูปของบริการบ้านพักฉุกเฉิน) ดังนี้

- รับผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู และไม่มีที่อยู่อาศัยให้เข้าพักอาศัยได้ชั่วคราวหรือติดตามหาญาติ หรือส่งตัวไปรับการอุปการะในสถานสงเคราะห์คนชรา

- ต้องการแยกจากบ้านมาพักก่อนชั่วคราว เนื่องจากมีข้อขัดแย้งกับสมาชิกในบ้านเมื่อมีปัญหาคลี่คลายลงก็กลับไปพักบ้านของตนเอง

- ผู้สูงอายุที่อยู่ต่างจังหวัด ต้องการพบแพทย์

- ผู้ที่ต้องใช้บริการทางกายภาพบำบัด แต่ไม่สะดวกในการเดินทาง

- ผู้สูงอายุที่บุตรหลานมีความจำเป็นไม่สามารถดูแลได้ เป็นการชั่วคราวนำมาฝากไว้

ชั่วคราว

- ผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งพลเมืองคิน่าส่ง

- ผู้สูงอายุมีความจำเป็นในเรื่องที่อยู่อาศัย และรอการอนุมัติเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์

นอกจากนี้ศูนย์ ยังให้บริการแก่ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุต่างจังหวัด ได้เข้าพักรักษาโดยไม่เสียค่าบริการ ในกรณีมาประชุมหรือสัมมนาในงาน

การสมัครเข้าพักในบ้านพักฉุกเฉิน ผู้มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครยื่นใบสมัครที่กองสวัสดิการสงเคราะห์ และผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดให้ยื่นใบสมัครต่อประชาสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัด

4.1.1.5 กิจกรรมที่จัดให้ผู้สูงอายุ

1. งานสงเคราะห์ผู้สูงอายุภายใน เป็นการให้บริการเลี้ยงดูตามปัจจัย 4 โดยใช้หลักการสังคัมสงเคราะห์ดังนี้

ด้านสังคัมสงเคราะห์เฉพาะราย ได้แก่ รับกรณีศึกษาทำสถิติและทะเบียนประวัติ สอบสวนข้อเท็จจริง เชิญมาบ้าน ให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตามญาติ ติดตามผล ส่ง - เชิญผู้รับที่โรงพยาบาลส่ง Case เข้าสถานสงเคราะห์

ด้านสังคัมสงเคราะห์กลุ่ม ได้แก่ จัดกลุ่มแก้ปัญหา พื้นฟูความจำ ดูแลผู้สูงอายุด้วยเสียงเพลง และจัดนันทนาการกิจกรรมต่าง ๆ

2. การให้บริการแก่ผู้สูงอายุภายนอก โดยจัดบริการกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

บริการด้านกายภาพบำบัด

ให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางกระดูก และกล้ามเนื้อ โดยมีแพทย์ที่ปรึกษาของกรมประชาสงเคราะห์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสุนิศา สุทธิสารวรรณกร มาทำการตรวจรักษาให้ผู้สูงอายุเป็นประจำเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้มีนักกายภาพบำบัด และเจ้าหน้าที่พยาบาลที่ได้รับการอบรมทางกายภาพบำบัดเป็นผู้ดูแลให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างใกล้ชิด ซึ่งมีทั้งการบริหารร่างกายเป็นกลุ่ม และการบำบัดเฉพาะรายตามคำสั่งแพทย์ โดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือทางด้านกายภาพบำบัด

บริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

ให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยหรือพักฟื้น โดยมีเจ้าหน้าที่พยาบาลให้การดูแลพยาบาลเบื้องต้น และได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลของรัฐ และเอกชน มาทำการตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุเป็นครั้งคราว

- รักษาโรคทั่วไป
- นำผู้สูงอายุไปตรวจสถานนอกสถานที่
- เชิญแพทย์มาตรวจรักษาสุขภาพทั่วไปเป็นครั้งคราว
- ตรวจฟัน
- X-ray ปอด

บริการด้านการออกกำลังกาย ได้แก่ ออกกำลังกาย ไทเก๊ก เป่านกหวีด ออกกำลังกายประกอบเพลงไทยเดิม ออกกำลังกายด้วยการเล่นเกมสั โยนห่วง ปาเป้า โบว์ลิ่ง

บริการด้านอาชีพบำบัด

ศูนย์ จัดให้ผู้สูงอายุได้ทำงานเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิดรายได้ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง ดังนี้

- จัดกลุ่มทำดอกไม้จันทร์
- ศิลปการประดิษฐ์
- ทำขนม - อาหาร
- ปลุกผักสวนครัว
- เพาะเห็ด

บริการด้านศาสนา

ศูนย์ได้จัดกิจกรรมในทางศาสนาให้กับผู้สูงอายุ คือ ปฏิบัติธรรมก่อนออกกำลังกาย ทุกวันในตอนเช้าด้วยการ สวดมนต์ปฏิบัติธรรม 5 นาที แม่เมตตา อุทิศส่วนกุศล ปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลทุกวันพระให้เจ้าหน้าที่ ผู้สูงอายุ ถวายใส่ชุดขาว ทานมังสวิรัต ฟังธรรม

เทศนาบวรราชธรรม โครงการปฏิบัติธรรมประจำปี (ปีละ 2 ครั้ง) พาไปทัศนศึกษาไหว้พระสวดมนต์ ทอดผ้าป่าสามัคคี ปล่อยชีวิตโค - กระบือ

บริการด้านกีฬา

ศูนย์ฯ ได้จัดกีฬาสำหรับผู้สูงอายุในการบริหารร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ คือกีฬาเปลวชิงทางศูนย์ฯ จะมีสนามเปลวให้ผู้สูงอายุได้ฝึกซ้อม (อยู่ด้านหลังอาคารสมาคมคลังปัญญา) โยนห่วง ปาเป้า โบว์ลิ่ง แข่งขันกีฬาภายใน แข่งขันกีฬาประจำปี (วัยทองเกมส์)

บริการกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรม ในเทศกาลวันสำคัญพิเศษต่างๆ ตามประเพณี เช่นวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง โดยจัดตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้สูงอายุ ประกวดการแสดงของผู้สูงอายุ ประกวดการร้องเพลง รำไทย คนครีไทย ฝึกขับร้องเพลงไทยเดิม ฝึกขับร้องเพลงไทยสากล ถิ่นสาบเพื่อสุขภาพ

บริการหน่วยสงเคราะห์คนชราเคลื่อนที่เยี่ยมเยียนผู้สูงอายุตามชุมชน

บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุออกสถานที่ โดยการออกไปเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุตามบ้าน และชุมชน โดยการให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือตามความเหมาะสม และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ ทั้งมอบลิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน

บริการศึกษาดูงานทัศนศึกษานอกสถานที่ ได้แก่ เยี่ยมสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ป้อนข้าวเด็กที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท เยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ

บริการด้านเสริมสร้างความรู้ / วิทยากร ได้แก่ อ่านข่าว ทายปัญหา ประชาสัมพันธ์เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยายความรู้ อบรม ดูงาน จัดประชุมสมาชิกชมรมประจำเดือน

จัดกิจกรรมประจำปีเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ วันสงคมสงเคราะห์แห่งชาติ 21 ตุลาคมของทุกปี วันลอยกระทง วันเฉลิมพระชนมพรรษา งานสงฆ์ทำบุญเก่า - ใหม่ งานวันผู้สูงอายุแห่งชาติ 13 เมษายนของทุกปี ร่วมกิจกรรมถวายพระพร ทางวิทยุ T. V.

กิจกรรมพิเศษ ปี 2542

- โครงการช่วยกันไถนยามซาก
- โครงการค่ายพักแรมผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพักผ่อนคลายความตึงเครียด ส่งเสริมความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดีของผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำประโยชน์แก่สังคม และได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธี
- จัดงานวันผู้สูงอายุสากล เนื่องในปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ 2542 ที่ห้างสรรพสินค้าจัสโก้ สาขารัชดา กทม.
- โครงการสวัสดิการเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

- กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิม-

พระชนมพรรษา 6 รอบ (72 พรรษา)

- โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
- โครงการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุเคลื่อนที่

กิจกรรมอื่น ๆ

- การนวดแผนโบราณ / การรักษาคิ้วพลังจักรวาล
- ผู้สูงอายุร่วมกันพัฒนาสถานที่
- สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้มาทำสารคดีเพื่อแพร่ประชาสัมพันธ์งานของผู้สูงอายุใน

ศูนย์ฯ อยู่เสมอ

- การสัมภาษณ์ข้อมูล (ราชการสด) ทางสถานีวิทยุ
- การเยี่ยมเยียน ศึกษาดูงานจากประชาชน นิสิต นักศึกษา สถาบันต่าง ๆ
- นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยต่าง ๆ ฝึกงานด้านสังคมสงเคราะห์

4.1.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมา

ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค ให้มีบริการแก่ผู้สูงอายุภายนอก นอกเหนือจากบริการที่ให้แก่ผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัด กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้จัดตั้งขึ้นเนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุได้ทวีมากขึ้น และจำนวนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนก็เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ การจะสร้างสถานสงเคราะห์เพิ่มขึ้นย่อมเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งสามารถให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ในขอบเขตอันจำกัด ดังนั้นจึงได้เกิดแนวความคิดในการที่จะขยายบริการ ไปสู่คนชราภายนอกแบบ Broading - Out Care ตามแบบอย่างประเทศทางยุโรป และตะวันตก เพื่อให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือคนชรา โดยไม่จำเป็นต้องรับเข้าสถานสงเคราะห์ โดยสถานสงเคราะห์จะเป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อไม่สามารถให้บริการอย่างอื่นที่เหมาะสมได้แล้ว เพื่อให้บริการแก่คนชราตามบ้านในบริเวณใกล้เคียงสถานสงเคราะห์ ซึ่งเป็นศูนย์บริการผู้สูงอายุแห่งแรกของกรมประชาสงเคราะห์ อยู่ภายในบริเวณของสถานสงเคราะห์ คนชร่าบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร การดำเนินงานของศูนย์อาสาสมัครวิทยากรของสถานสงเคราะห์

4.1.2.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การสงเคราะห์คนชราที่ยากจน ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน ไม่มีที่อยู่อาศัย ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรืออยู่กับครอบครัวไม่มีความสุข
2. เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่มีรายได้น้อย หรือยากจน ไม่สามารถเลี้ยงดูคนชราให้อยู่กับครอบครัวได้
3. เพื่อเป็นการตอบแทนคุณงามความดีของคนชรา ที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว และเพื่อรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ในการที่จะโอบอุ้ม และช่วยเหลือคนชราเพื่อแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อคนชราของประเทศ

4.1.2.3 ลักษณะบริการศูนย์บริการผู้สูงอายุ

ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค เป็นบริการรูปแบบหนึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวของตนเอง ในชุมชนใกล้เคียงกับศูนย์บริการนั้น ๆ บริการที่จัดให้ผู้สูงอายุประกอบด้วย บริการด้านการแพทย์ บริการด้านกายภาพบำบัด บริการด้านสังคมสงเคราะห์ บริการด้านนันทนาการ และอื่น ๆ

4.1.2.5 กิจกรรมที่จัดให้ผู้สูงอายุ

1. บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การส่งผู้สูงอายุกลับภูมิลำเนาเดิม การส่งผู้สูงอายุเข้ารับการสงเคราะห์ เชื้อมบ้าน/เยี่ยมไข้ กิจกรรมด้านศาสนา กิจกรรมเสริมความรู้ การบรรยายอบรม กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้และกลุ่มตามความสนใจ การจัดกลุ่มคนตรีไทย การจัดกลุ่มสาธิตประกอบอาหาร การจัดกลุ่มกีฬา การจัดกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ เข้าร่วมอบรมตามโครงการสานสองวัยสู้ภัยเศรษฐกิจ การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ กลุ่มพบปะสังสรรค์การออกหน่วยเคลื่อนที่ร่วมกับฝ่ายพัฒนาชุมชนสำนักงาน
2. การบริการด้านการแพทย์ ได้แก่ ผู้ใช้บริการตรวจรักษาโรคทั่วไป ผู้ใช้บริการตรวจรักษาโรคเฉพาะทาง เจาะเลือด ทำแผล
3. บริการด้านกายภาพบำบัด
4. กิจกรรมด้านการออกกำลังกาย
5. กิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ สงเคราะห์กรณีฉุกเฉิน

4.1.3 ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ คือหน่วยงานหนึ่งของกรมประชาสงเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนชราที่อยู่กับครอบครัวของตนเองในชุมชนที่ใกล้เคียงบ้านทิพย์สุคนธ์

4.1.3.1 สถานที่ตั้ง

หน่วยงานนี้ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านทิพย์สุคนธ์เลขที่ 310/15 หมู่ 5 ซอยเศรษฐกิจ 22 / 7 หมู่บ้านเศรษฐกิจ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โทร. 421 - 0830

4.1.3.2 วัตถุประสงค์

1. ให้การตรวจรักษาโรคทั่วไปของคนชรา
2. ให้การตรวจรักษาทางกายภาพบำบัด หรือโรคทางกระดูกและกล้ามเนื้อ
3. ให้คำแนะนำ และร่วมแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้สูงอายุ และหัวหน้าครอบครัวที่มีปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความรู้ทางธรรมะ และการบรรยายพิเศษต่างๆ
5. ให้คนชราเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่บ้านทิพย์สุคนธ์จัดขึ้น เช่น การทำงานอดิเรก การฝึกสมาธิ และงานรื่นเริง

4.1.3.3 ลักษณะบริการ

1. บริการตรวจรักษาโรค เป็นเสมือนคลินิกที่อยู่ใกล้บ้านท่าน ที่ตรวจโรคคนชราโดยเฉพาะลดปัญหาในการเดินทางไปโรงพยาบาล
2. บริการตรวจรักษาทางกายภาพบำบัด
3. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย เครื่องกายภาพบำบัด โดยนักกายภาพบำบัดและพยาบาลประจำศูนย์ฯ
4. บริการให้คำปรึกษาแนะนำ ให้คำแนะนำจากนักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ฯ โดยพร้อมเสมอในการรับฟังปัญหา
5. บริการให้ความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ โดยให้ข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับโรคต่างๆ การดูแลสุขภาพอนามัย และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

6. กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเพลิดเพลิน และรู้สึกตัวเองมีคุณค่าของผู้สูงอายุมีการพบปะสังสรรค์กับกลุ่มบุคคลวัยเดียวกันซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตต่างกัน ร่วมกิจกรรมเดียวกันเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ

4.1.3.4 กิจกรรมที่จัดให้ผู้สูงอายุ

1. การให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา
2. เชื่อมบ้าน / เชื่อมใจ
3. กิจกรรมด้านศาสนา เช่น นั่งสมาธิ
4. กิจกรรมเสริมความรู้ (การบรรยาย / การอบรม)
5. กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้และกลุ่มตามความสนใจ ได้แก่ การจัดกลุ่มดนตรีไทย การจัดกลุ่มสาธิตประกอบอาหาร การจัดกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ กลุ่มพบปะสังสรรค์
6. บริการตรวจรักษาโรคทั่วไป
7. บริการตรวจรักษาโรคเฉพาะทาง
8. กิจกรรมด้านการออกกำลังกาย
9. กิจกรรมอื่น ๆ

4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

4.2.1 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง

ผลการศึกษาผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง 8 คน โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น

4.2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง กลุ่มตัวอย่าง 8 คน ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในครอบครัว สภาพร่างกายและจิตใจ การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม นำมาเป็นข้อมูลในส่วนปัจจัยของผู้สูงอายุ การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุদিনแดง

กรณีศึกษา ที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เพศ	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย	ชาย	หญิง	หญิง
อายุ	78	66	61	69	65	68	71	72
อาชีพ / รายได้ (เดือน)	ค้าขาย	แม่บ้าน	เงิน สะสม	รายได้ จากลูกๆ	ข้าราชการ บำนาญ	รายได้ จากลูกๆ	รายได้ จากลูก ชาย	รายได้ จากลูกๆ
ระดับการศึกษา	มัธยม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	นายร้อย ตำรวจ	ปริญญา ตรี	ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา
สภาวะร่างกาย จิตใจ / โรค ประจำตัว	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	เบา หวาน ความดัน โลหิตสูง	แข็งแรง ดี	ปวดขา และเข่า	ปวดขา และเข่า	แข็งแรง ดี
บทบาทหน้าที่ ในครอบครัว	อยู่บ้าน เฉยๆ	อยู่บ้าน เฉยๆ	ช่วยหา รายได้	อยู่บ้าน คนเดียว	หัวหน้า ครอบครัว	อยู่บ้าน เฉยๆ	อยู่บ้าน เฉยๆ	ดูแลบ้าน ให้ลูก
การมีส่วนร่วม ในชุมชน / สังคม	-	-	กรรม การการ เลือกตั้ง	-	ครูสอน นวด แผนไทย	-	-	-

ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เพศหญิง 6 คน เพศชาย 2 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 61 – 78 ปี ไม่ได้ประกอบอาชีพ 5 คน ค้าขาย 1 คน แม่บ้าน 1 คน ข้าราชการบำนาญ 1 คน ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ระดับละ 3 คน รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี 2 คน สภาวะร่างกาย จิตใจและโรคประจำตัว ส่วนใหญ่สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว 4 คน มีอาการปวดขา และเข่า 2 คน มีโรคประจำตัวเป็นเบาหวาน ความดันโลหิตสูง 1 คน บทบาทหน้าที่ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่บ้านเฉยๆ 4 ราย ช่วยหารายได้

ให้กับครอบครัว และเลี้ยงดูลูกหลาน 3 คน อีก 1 คนดูแลบ้านให้กับครอบครัว การมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม 7 ใน 8 คนมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม ด้านการสันตนาการ 1 ใน 8 รายมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม ด้านการเมือง ส่วนในด้านการศาสนาทุกคนให้สัมภาษณ์ว่า ไปทำบุญตามโอกาสสำคัญบ้าง

4.2.1.2 ความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

ในส่วนนี้จากผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง 8 คน 6 ใน 8 คนเป็นสมาชิกทางสังคมผู้สูงอายุ คนแคงมากกว่า 10 ปี ส่วน 2 คน เพื่อนแนะนำให้รู้จัก และเข้ามาเป็นสมาชิกของศูนย์มาประมาณ 2 - 3 ปี กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทราบถึงบริการที่ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุคนแคงมีให้ และมีความพึงพอใจทุกคน มีประโยชน์ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละท่านมาก ทำให้ผู้สูงอายุ ไม่เหงา มีความสุข เจ้าหน้าที่ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุมาก โดยเฉพาะผู้อำนวยการศูนย์ให้ผู้สูงอายุได้เสนอความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาต่าง ๆ ได้

4.2.1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการภายในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ คนแคง จากกลุ่มตัวอย่าง 8 คน ทุกคนให้สัมภาษณ์ตรงกันว่า บุคลากรของศูนย์เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการ ลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในลักษณะบุคคล 3 คนเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม และในลักษณะโครงการ 3 คน ในด้านกระบวนการจัดบริการของศูนย์ผู้สูงอายุทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 6 คน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3 คน และร่วมตัดสินใจ ประเมินผล 1 คน (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการภายในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

การมี ส่วนร่วมในการจัดบริการ / กรณีศึกษาที่	1	2	3	4	5	6	7	8
1. การมีส่วนร่วม (มี / ไม่มี)	/	/	/	/	/	/	/	/
2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม								
2.1 ในลักษณะบุคคล	/	/	/	/	/	/	/	/
2.2 ในลักษณะกลุ่ม	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3 ในลักษณะของโครงการ	/	-	-	-	/	-	-	-
3. กระบวนการการมีส่วนร่วม								
3.1 ร่วมแสดงความคิดเห็น	/	/	/	/	/	-	-	/
3.2 ร่วมในการตัดสินใจ	/	-	-	-	/	-	-	/
3.3 ร่วมในการวางแผน	-	-	-	-	-	-	-	-
3.4 ร่วมปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	/
3.5 ร่วมติดตามประเมินผล	-	-	-	/	-	-	-	-

4.2.1.4 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านระยะทางในการเดินทาง และเวลาว่างของผู้สูงอายุจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 คน มีความสะดวกในการเดินทางมาร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคม ดินแดง เพราะศูนย์อยู่กลางใจเมือง มีรถประจำทางผ่านมาก บางกรณีก็ใช้รถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาจากชุมชนใกล้เคียง และมีเวลาว่างทุกคน ส่วนใหญ่ถูกหลานให้รายได้ และมีเวลาว่างจากกิจกรรมภายในบ้านช่วงกลางวันตั้งแต่เวลา 09.00 น. จึงมาร่วมกิจกรรมได้ทุกคน

4.2.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

ผลการศึกษาผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการผู้สูงอายุ บ้านบางแค กลุ่มตัวอย่าง 8 คน โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น

4.2.2.1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 8 คนที่ให้สัมภาษณ์ได้เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค ในกิจกรรมต่าง ๆ การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในครอบครัว สภาวะร่างกายและจิตใจ การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม เป็นข้อมูลในส่วนปัจเจกของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ดังนี้ (ตารางที่ 4.3)

มหาวิทยาลัยพระเกียรติ
ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

ตารางที่ 4.3

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์บริการผู้สูงอายุ บ้านบางแค

กรณีศึกษา ที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เพศ	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย	ชาย	ชาย	หญิง	หญิง
อายุ	58	57	82	74	73	72	54	71
อาชีพ / รายได้ (เดือน)	ค้าขาย	รายได้ จาก น้องๆ	ครูสอน ขับร้อง	ครูสอน ดนตรี ไทย	ข้าราชการ บ้านาญ	ข้าราชการ บ้านาญ	รับราชการ	-
ระดับการศึกษา	ปริญญา ตรี	ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	ประกาศ นียบัตร	มัธยม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปริญญา ตรี	มัธยม ศึกษา
สภาวะร่างกาย จิตใจ / โรค ประจำตัว	แข็งแรง ดี	เบา หวาน	แข็งแรง ดี	หัวใจ ปากีสัน	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี
บทบาทหน้าที่ ในครอบครัว	ดูแลบ้าน เล็กน้อย	ดูแล มารดา ทำงาน บ้าน	หาราย ได้ให้กับ ครอบครัว	อยู่บ้าน เฉยๆ	หาราย ได้ให้ ครอบครัว	ดูแลบ้าน เล็กน้อย	หาราย ได้และดูแล ลูกๆ	เลี้ยงดูลูก หลาน
การมีส่วนร่วม ในชุมชน / สังคม	กรรม การงาน ด้าน ศาสนา	-	กรรม การคัด สินขับ ร้องเพลง ไทย	สอน ดนตรี ไทย	กรรม การ โรงเรียน	-	ประธาน ชมรม ต่างๆ	สอน ดนตรีใน ชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ 8 คน เป็นผู้หญิง 5 คน ชาย 3 คน อายุอยู่ในช่วง 54-82 ปี อาชีพรับราชการ 3 คน รองลงมาคือครูสอนดนตรี และอาชีพค้าขาย 1 คน ไม่ประกอบอาชีพ 2 คน มีธยมศึกษา 3 คน ประกาศนียบัตรโรงเรียนพลตำรวจ 1 คน ระดับประถมศึกษา 2 คน ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงดี 6 คน มีโรคประจำตัวเบาหวาน 1 คน โรคหัวใจและโรคปากีสัน 1 คน กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวเล็กๆ น้อย ทำงานบ้าน ดูแลลูกหลาน และหารายได้ การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ส่วนใหญ่จะมีบทบาทในชุมชนและสังคม ด้านสันตนาการคือ ทางด้านดนตรี มีบางส่วนมีส่วนร่วมในทางด้านการเมือง คือ เป็นกรรมการ ประชาคม และบางส่วนมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม ด้านศาสนา คือ เป็นกรรมการในงานต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา

4.2.2.2 ความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ทราบเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค มากกว่า 5 ปี อีก ร้อยละ 50 เพิ่งเคยได้ยินและมาเป็นสมาชิกเพียง 3-4 ปีที่ผ่านมา เพราะมีเพื่อน ๆ แนะนำมาเป็นสมาชิก บางส่วนเจ้าหน้าที่ได้ชักชวน ประชาสัมพันธ์ให้เข้ามาเป็นสมาชิก ทุกคนทราบว่าศูนย์ให้บริการด้านต่าง ๆ และมีความพึงพอใจต่อบริการที่จัดขึ้น เพราะมีประโยชน์และตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ บุคลากรให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุดีมาก แต่จำนวนบุคลากรที่มีอยู่น้อยไปบุคลากรและเจ้าหน้าที่ก็ได้พยายามดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี

4.2.2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่าบุคลากรของศูนย์ให้โอกาสมีส่วนร่วมในการจัดบริการ จากกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์มาใช้บริการด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาล และกายภาพบำบัด ด้านการสันตนาการส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแคในลักษณะกลุ่ม มีบางส่วนเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะบุคคลจะเป็นการมาใช้บริการในด้านสุขภาพ สำหรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดบริการของศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 2-3 คน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการวางแผน และให้ความเห็นว่าบุคลากรไม่ก้าวก้ำก๋ายกับชมรม จะให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นกันภายใน การมีส่วนร่วมในการจัดบริการของศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแคพอสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการของศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

การมี ส่วนร่วมในการจัดบริการ	กรณีศึกษาที่	1	2	3	4	5	6	7	8
1. การมีส่วนร่วม (มี / ไม่มี)		/	/	/	/	/	/	/	/
2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม									
2.1 ในลักษณะบุคคล		/	/	/	/	/	/	/	/
2.2 ในลักษณะกลุ่ม		-	-	-	-	/	-	/	/
2.3 ในลักษณะของโครงการ		-	-	-	-	-	-	-	-
3. กระบวนการการมีส่วนร่วม									
3.1 ร่วมแสดงความคิดเห็น		-	-	/	/	-	/	-	-
3.2 ร่วมในการตัดสินใจ		-	-	/	/	-	/	-	-
3.3 ร่วมในการวางแผน		-	-	/	-	-	-	-	-
3.4 ร่วมปฏิบัติการ		/	/	/	/	/	/	/	/
3.5 ร่วมติดตามประเมินผล		-	-	-	-	-	-	-	-

4.2.2.4 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างได้เดินทางมาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ได้สะดวกส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง บางส่วนเดินจากบ้านมาที่ศูนย์ เพราะบ้านอยู่ใกล้กับศูนย์ บางคนเดินทางมาโดยรถส่วนตัว ทุกคนให้ความเห็นว่าเดินทางไม่ลำบาก ศูนย์ก็ตั้งอยู่ในชุมชน ติดถนน และสภาพแวดล้อมของศูนย์ดี เวลาว่างส่วนใหญ่จะมีเวลาว่างตลอดทั้งวันจะมาร่วมกิจกรรมตามเวลาที่ศูนย์จัดกิจกรรมได้ตลอด มีบ้างถ้าติดธุระก็จะไม่ได้มาร่วมกิจกรรม แต่ก็จะมีมาร่วมกิจกรรมคราวต่อไป เวลาว่างของผู้ให้สัมภาษณ์จึงเป็นไปตามเวลาของกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น

4.2.3 ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เป็นศูนย์ผู้สูงอายุที่อยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค เป็นศูนย์ที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในชุมชนใกล้เคียง การศึกษาครั้งนี้ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจำนวน 8 คน โดยแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

4.2.3.1 ข้อมูลทั่วไป

การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ 8 คน โดยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในครอบครัว สุขภาพร่างกาย จิตใจ โรคประจำตัว และการมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม เป็นข้อมูลในส่วนปัจจัยของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ดังนี้ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

กรณีศึกษา ที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เพศ	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย
อายุ	67	56	68	67	64	63	67	69
อาชีพ/รายได้ (เดือน)	ครูสอน นาฏศิลป์	แม่บ้าน	แม่บ้าน	ค้าขาย	แม่บ้าน	แม่บ้าน	แม่บ้าน	ค้าขาย
ระดับการศึกษา	ปริญญา ตรี	ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	-	ประกาศ นียบัตร	ประถม ศึกษา	ปริญญา ตรี	มัธยม ศึกษา
สภาวะร่างกาย จิตใจ / โรค ประจำตัว	ปวดเข่า หอบหืด	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี	เบา หวาน ไช มันใน เลือดสูง	แข็งแรง ดี	แข็งแรง ดี
บทบาทหน้าที่ ในครอบครัว	ดูแลบ้าน เล็กๆ น้อยๆ	ดูแลบ้าน เลี้ยง หลาน	ทำงาน บ้าน	ทำงาน บ้าน	อยู่บ้าน เฉยๆ	อยู่บ้าน เฉยๆ	อยู่บ้าน เฉยๆ	ทำงาน บ้าน
การมีส่วนร่วม ในชุมชน / สังคม	เป็น สมาชิก ชมรม ผู้สูงอายุ ร.พ. ศิริราช	สมาชิก สบส.33	ร่วมกิจ กรรม ของเขต สมาชิก สบส.33	กรรม การ หมู่บ้าน	ช่วย เหลือ งานหา รายได้ การกุศล สมาชิก สบส.33	ร่วม กิจกรรม ในหมู่ บ้าน	-	กรรม การหมู่ บ้าน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 8 คน เพศหญิง 7 คน เพศชาย 1 คน อายุอยู่ในช่วง 56 – 67 ปี ส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน มีอาชีพค้าขายอยู่ 2 คน และเป็นครูนาฏศิลป์ 1 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี 2 คน มัธยมศึกษา 1 คน ประกาศนียบัตรการช่าง 1 คน ประถมศึกษา 3 คน สุขภาพร่างกายจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แข็งแรง อารมณ์ดี มี 2 คนที่มีโรคประจำตัว คือ หอบหืด และปวดเข่า 1 คน เป็นโรคเบาหวานและไขมันในเลือดสูง 1 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเล็ก ๆ น้อย ๆ คือดูแลบ้าน ทำงานบ้าน เลี้ยงหลาน ทุกคนจึงมีส่วนร่วมในชุมชน สังคม มาก เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมากกว่า 1 ที่ เป็นกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกิจกรรมภายในหมู่บ้าน เขตที่อยู่อาศัย ทั้งในด้านสันตนาการและทางการเมือง

4.2.3.2 ความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน เข้ามาเป็นสมาชิกของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ 3 – 5 ปี ส่วนใหญ่เพื่อน ๆ จะชักชวนมาเป็นสมาชิก บางส่วน 1 – 2 คน เข้ามาเป็นสมาชิก เพราะมาใช้บริการด้านสุขภาพ และมาเป็นครูสอนนาฏศิลป์ให้กับสมาชิก ทุกคนทราบถึงกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น จัดกิจกรรมทุกวันอังคารสัปดาห์ละ 4 ครั้ง สัปดาห์แรกเป็นการจัดกิจกรรมนันทนาการกิจกรรมเสริมรายได้ สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนเป็นกิจกรรมงานประดิษฐ์ สัปดาห์ที่ 3 บริการตรวจรักษาโรค สัปดาห์ที่ 4 การประชุมพบปะสังสรรค์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการให้บริการ มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ในส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าบางกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ทุก ๆ คนให้สัมภาษณ์ว่าบุคลากรให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อสมาชิกทุกคนดีมีบุคลากรเพียงพอ

4.2.3.3 การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการของกลุ่มตัวอย่างในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ บุคลากรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุก ๆ คนได้มีการเสนอความคิดเห็น การร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และร่วมติดตามประเมินผลด้วยทุกครั้ง เพราะศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์มีการประชุมผู้สูงอายุทุกสัปดาห์ที่ 4 ของเดือน ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ทุกครั้ง ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นลักษณะบุคคล และกลุ่ม โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดบริการของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ทุกขั้นตอน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ	1	2	3	4	5	6	7	8
1. การมีส่วนร่วม (มี / ไม่มี)	/	/	/	/	/	/	/	/
2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม								
2.1 ในลักษณะบุคคล	/	/	/	/	/	/	/	/
2.2 ในลักษณะกลุ่ม	-	-	/	/	-	-	-	-
2.3 ในลักษณะของโครงการ	-	-	-	-	-	-	-	-
3. กระบวนการการมีส่วนร่วม								
3.1 ร่วมแสดงความคิดเห็น	/	/	/	/	/	/	/	/
3.2 ร่วมในการตัดสินใจ	/	-	/	/	-	/	/	/
3.3 ร่วมในการวางแผน	/	-	/	/	-	/	/	/
3.4 ร่วมปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	/
3.5 ร่วมติดตามประเมินผล	/	-	-	/	/	/	/	/

4.2.3.4 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ที่ตั้งของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ มีเพียง 2 คนที่เดินทางมาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์โคจรลงประจำทาง ทุกคนให้สัมภาษณ์ว่าเดินทางมาสะดวก สภาพแวดล้อมของศูนย์ในปัจจุบันดีกว่าอดีต เดิมที่ตั้งของศูนย์มีเพียงตัวบ้านและรั้วล้อมรอบ พื้นที่ค้ำน้ำท่วมในฤดูฝน ปัจจุบันได้มีการหารายได้ และกรมประชาสัมพันธ์ได้ช่วยกันส่วนหนึ่งปรับปรุงพื้นที่และสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้านจนกระทั่งดีในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างในวันอังคารเพื่อมาร่วมกิจกรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ความเห็นว่า ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์มีกิจกรรมวันเดียว ทุกคนจึงมีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมกิจกรรม เคยมีผู้เสนอให้มีกิจกรรมมากกว่า 1 วัน แต่เสียงส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสัปดาห์ละ 1 วันเพียงพอ สมาชิกทุกท่านให้การยอมรับ เพราะสมาชิกมีเวลาว่างไม่ตรงกัน การกำหนดวันเดียวกันในหนึ่ง

ถ้าหากก็จะเป็นการสะดวกในการจดจำ และกำหนดวันและเวลาได้ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีบทบาทในการดูแลหลาน และค้าขาย

4.3 ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

4.3.1 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

บุคลากรศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดงมีทั้งสิ้น 15 คน เป็นข้าราชการ 9 คน ถูกจ้างประจำ 6 คน ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง 3 คน โดยแบ่งเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงาน 1 คน คือ ผู้อำนวยการศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 8 เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ 1 คน คือนักสังคมสงเคราะห์ระดับ 5 และนักกายภาพบำบัด 1 คน

4.3.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ในด้านนโยบายของศูนย์ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เน้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ให้ผู้สูงอายุร่วมกันทำงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง จนเกิดชมรมผู้สูงอายุขึ้นภายในศูนย์ โดยศูนย์จะเป็นเพียงผู้ประสานงานให้ วัตถุประสงค์สามารถตอบสนองปัญหา ความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ เพราะวัตถุประสงค์ของศูนย์เป็นศูนย์กลางกิจกรรม การดำเนินงานเป็นการป้องกันและแก้ไข ปัญหาชุมชนที่อาศัยละแวกศูนย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่ถึงระดับชาวบ้าน หรือผู้มีฐานะยากจน ในการจัดบริการ โครงการและกิจกรรมภายในศูนย์สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ แต่ยังไม่ถึง 100% กิจกรรมเสริมรายได้ สำหรับคนที่มีฐานะยากจนยังมีน้อยอยู่ ถ้าเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมาใช้บริการ จากการดูผู้สูงอายุมาใช้บริการตรงกับความต้องการ ความสนใจของผู้สูงอายุส่วนมากเป็นผู้สูงอายุฐานะปานกลางถึงระดับดี บุคลากรในศูนย์มีไม่เพียงพอ ขาดแคลนทุกด้าน เพราะปัจจุบันเจ้าหน้าที่แต่ละคนทำงานหลายด้าน

4.3.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าผู้สูงอายุที่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดบริการ โครงการ และกิจกรรม มีบางกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เป็นผู้สูงอายุที่แสดงความคิดเห็นบ่อย ๆ ชอบทำกิจกรรม บางกลุ่มมารับบริการเพียงอย่างเดียว หรือมาร่วมกิจกรรม ไม่มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น และไม่ชอบมีบทบาทหน้าที่ ผู้สูงอายุบางคนมาทำกายภาพบำบัดอย่างเดียว ไม่ค่อยชอบกิจกรรม การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุยังไม่มาก มีผู้สูงอายุกลุ่มทำงานมานาน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เมื่อมีผู้สูงอายุใหม่ ๆ เข้ามาต้องการมีส่วนร่วมแต่ไม่กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่ ในกระบวนการการจัดบริการมีผู้สูงอายุในศูนย์ไม่กี่คนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ ส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการของชมรมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดบริการ แต่กิจกรรมทุกกิจกรรมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ ในหน่วยงานมีความพยายามในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการ ทั้งด้านประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายใน จัดวงคี๊วรางวัลสำหรับครอบครัว ชุมชนมีส่วนสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม จากผลตอบรับ และมีผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาคเอกชนให้ความช่วยเหลือในปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบริษัท ห้างร้าน สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร ให้ของขวัญมาเป็นรางวัล หรือบริจาคอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

4.3.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค และศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

บุคลากรของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เป็นบุคลากรเดียวกันกับบุคลากรของศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค ในอัตรากำลังของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีข้าราชการ 16 คน ลูกจ้างประจำ 40 คน และลูกจ้างชั่วคราว 21 คน ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่ศูนย์ละ 3 คน จึงรวมเป็น 6 คน โดยเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงาน 2 คน คือ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 8 และอีก 1 คน คือ เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 7 หัวหน้าฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ 1 คน คือ นักสังคมสงเคราะห์ 7 หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่อื่นๆ 3 คน คือ พยาบาลวิชาชีพ 3 1 คน และพี่เลี้ยง 2 คน

4.3.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลตรงกัน ในเรื่องของนโยบายของศูนย์ว่าสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงมาใช้บริการ และร่วมกิจกรรม มีการออกหน่วยชุมชน ประชาสัมพันธ์ จัดให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการ โครงการกิจกรรมต่าง ๆ วัตถุประสงค์ตอบสนอง

ปัญหา ความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุค่อนข้างมาก แต่ก็บางอย่างที่ผู้สูงอายุสนใจ แต่ไม่สามารถทำได้ การจัดบริการ โครงการ และกิจกรรมภายในศูนย์มีความสอดคล้องเหมาะสม กับความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ เพราะมีการศึกษา ค้นหาความต้องการของผู้สูงอายุ ก่อนการจัดบริการ มีการติดตามประเมินผล แก้ไขและปรับเปลี่ยน ศูนย์บริการผู้สูงอายุนั้นบางแห่ง อยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลโดยมองภาพรวม บุคลากรมี ไม่เพียงพอในทุกด้าน และมีผู้เสนอว่าควรมีนักจิตวิทยามาปฏิบัติงานด้วย เพราะไม่มีบุคลากร ด้านนี้ สุขภาพจิตก็มีส่วนสำคัญ

4.3.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการ

เจ้าหน้าที่ทุกคน เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม มีบทบาทในการจัดบริการ ผลักดันให้ ผู้สูงอายุเข้าประชุม ให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ กลุ่มที่ทำกิจกรรมได้ก็ เข้ามามีส่วนร่วม คือในส่วนของผู้สูงอายุที่สุขภาพแข็งแรง ในส่วนของชมรมคนครีไทย ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดบริการ โครงการ และกิจกรรมมาก แต่ในส่วนของกิจกรรมการออกกำลังกาย ผู้สูงอายุไม่มีบทบาทมากนัก ส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมปฏิบัติและเป็นไปด้วยดี ผู้สูงอายุในศูนย์ 50% มี ส่วนร่วมในกระบวนการการจัดบริการในส่วนแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ ส่วนการวางแผนงาน การติดตาม และประเมินผล เจ้าหน้าที่ติดตามประเมินผลทุกโครงการ ใน หน่วยงานมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการอย่างมาก เช่นผู้สูงอายุท่านไหน ฉันทัดด้านไหนก็ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมด้านนั้น ๆ ครอบครัว ชุมชนส่วนใหญ่ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ มีบางครอบครัวก็ไม่สนับสนุน เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจ และเวลาว่างไม่มี ชุมชนมีส่วนสนับสนุนในเรื่องของสิ่งของ เลี้ยงอาหาร จัดหารถรับ - ส่งเวลา ไปทัศนศึกษา รวมถึงภาคเอกชนที่ให้อุปถัมภ์ด้วย

4.3.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ผู้สูงอายุนันทิพย์สุนทร

นโยบายของศูนย์ผู้สูงอายุนันทิพย์สุนทร ส่งต่อมาจากนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ ส่งมายังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค สำหรับศูนย์บริการทางผู้สูงอายุ ในการเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้สูงอายุใกล้เคียงศูนย์ มาร่วมกิจกรรม และรับบริการที่จัดให้ นโยบายสนับสนุน ส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการ โครงการ กิจกรรมภายในศูนย์ให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินการ ได้เอง วัตถุประสงค์ตอบสนองปัญหา ความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ เพราะในการ กำหนดวัตถุประสงค์จะมีการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ การจัดบริการ โครงการ และกิจกรรมภายในศูนย์ จึงสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ

พิจารณา จากการประเมินสภาพผู้สูงอายุ และพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมให้เหมาะสม บุคลากรของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์คนชราร้านบางแค ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ไปดูแลผู้สูงอายุเป็นเจ้าหน้าที่ประจำที่ไปดูแล ซึ่งทำหน้าที่ทั้งที่สถานสงเคราะห์คนชราร้านบางแค และศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่ 1 คนทำหน้าที่หลายตำแหน่ง

4.2.3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการ

ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ ให้โอกาสผู้สูงอายุมีส่วนร่วม มีบทบาทในการจัดบริการ โครงการ และกิจกรรมอย่างมาก ปัจจุบันมีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็งบริหารงาน และดำเนินงาน กิจกรรมได้ มีเจ้าหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคอยเสนอแนะบ้างเล็กน้อย ผู้สูงอายุที่ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดบริการตั้งแต่ ได้มีการเสนอแนะในการประชุม การเลือกจัดกิจกรรมที่ต้องการ ประชุมติดตามผลทุกเดือน หน่วยงานได้ดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการจากอดีตที่ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์จัดกิจกรรมให้เปลี่ยนแปลงมาจนถึงปัจจุบัน ให้มีการประชุมลงมติกันภายในกลุ่มผู้สูงอายุ และยังมีการประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีสวัสดิการจูงใจให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม เช่นบัตรละครที่มีผู้อุปการะคุณให้ก็จะนำมาให้ผู้สูงอายุได้ไปชม เมื่อมีผู้สูงอายุเจ็บป่วย เสียชีวิตก็มีเงินช่วยเหลือของเยี่ยมเยียน ในด้านครอบครัวของผู้สูงอายุ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมผู้สูงอายุ ให้มาร่วมกิจกรรมดี เช่นขับรถมารับ - ส่ง มีบางส่วนที่ไม่สนับสนุน เพราะกังวลว่าจะเสียค่าใช้จ่าย ยุ่งยาก ชุมชนที่ศูนย์ตั้งอยู่ก็ให้การสนับสนุนผู้สูงอายุ เช่นมีงานหรือกิจกรรมก็มาช่วยเหลือ จัดอาหารมาเลี้ยง บริจาคเงินช่วยเหลือ

4.4 ผลการสนทนากลุ่มย่อย

การศึกษารื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ โดยการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ในแต่ละศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์ละ 3 - 4 คน ในการสนทนากลุ่มได้จัดการสนทนากลุ่มย่อยเพียง 2 ใน 3 ศูนย์ คือ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง และศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เนื่องจากศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค มีผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมเฉพาะด้าน กิจกรรมจัดวัน เวลาแตกต่างกัน และผู้สูงอายุไม่สะดวกในการสนทนากลุ่มย่อย ในการสนทนากลุ่มย่อยมีหัวข้อเรื่องของการสนทนากลุ่มย่อย 3 หัวข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ปัญหา

อุปสรรคของผู้สูงอายุ ครอบครัว ศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ มี 2 ศูนย์ ดังนี้

4.4.1 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง มีการสนทนากลุ่มย่อย 1 กลุ่ม โดยมีผู้สูงอายุสนทนา 3 - 4 คน จากการสนทนากลุ่มผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

ผู้ร่วมสนทนาทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ได้จัดบริการให้ผู้สูงอายุ ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีได้ 3 ลักษณะ คือการมีส่วนร่วมในลักษณะบุคคล กลุ่มและโครงการ ผู้ร่วมสนทนาได้ยกตัวอย่างกิจกรรมทั้งที่เป็นบริการที่ศูนย์จัดให้ หรือโครงการที่ผู้สูงอายুর่วมกันจัด ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะของการมีส่วนร่วมในลักษณะบุคคล ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติการ โดยเฉพาะ โครงการที่ผู้สูงอายุได้ร่วมกันจัดขึ้น การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล เจ้าหน้าที่ของศูนย์จะเป็นผู้ติดตาม และประเมินผล

4.4.1.2 ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

ปัญหา อุปสรรค ของผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ไม่พบ ครอบครัวทุกคนที่สนับสนุนผู้สูงอายุดี มีบ้างบางครอบครัวไม่สนับสนุนต้องการให้ผู้สูงอายุอยู่กับบ้าน ผู้สูงอายุบางคนก็ไม่อยากมา ชักชวนเท่าไรก็ไม่มาร่วมกิจกรรม

4.4.1.3 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

กลุ่มสนทนา ได้เสนอให้ผู้สูงอายุได้มีการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อนำมาสู่การพัฒนา นอกจากนี้มีผู้เสนอแนะเรื่องการศึกษา นำไปสู่ความสามัคคี ความร่วมมือ เพราะความร่วมมือที่ดีก็นำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

4.4.2 ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

การสนทนากลุ่มผู้สูงอายุของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ มีการสนทนากลุ่มย่อย 1 กลุ่ม โดยมีผู้สูงอายุร่วมสนทนา 3 - 4 คน จากการสนทนากลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

4.4.2.1 การมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

กลุ่มสนทนาประกอบด้วยผู้สูงอายุ 4 คน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เพราะทุกคนมีหน้าที่ในชมรมผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในคณะกรรมการ ผู้สูงอายุทุกคนที่มาร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการจัดบริการ เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมติในที่ประชุม ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีในลักษณะกลุ่ม และโครงการ ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์จัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุ มีคณะกรรมการ มีการบริหาร จัดการ และดำเนินงานในโครงการ หรือกิจกรรมที่เสนอในที่ประชุมได้เป็นชมรมที่เข้มแข็ง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดบริการของผู้สูงอายุในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์มีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ วางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผล

4.4.2.2 ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

กลุ่มสนทนาไม่พบ ปัญหา อุปสรรค ทุกคนจะกล่าวตรงกันว่า ครอบครัว ชุมชนให้การสนับสนุนดี ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ดี พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ถ้ามีปัญหาก็สามารถปรึกษาเจ้าหน้าที่ได้ หรือ ไปพบกับผู้ปกครองของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคได้เสมอ

4.4.2.3 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และชุมชนส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และประชาสัมพันธ์ ชักชวนผู้สูงอายุมาช่วยเหลือสังคมร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการพัฒนา

4.5 ผลการสัมภาษณ์ครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้าน

4.5.1 ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

ผลการศึกษาคครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านในพื้นที่เขตของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง 5 คน โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น

4.5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 25 - 72 ปี ระยะเวลาที่พักอยู่ในชุมชนถึงปัจจุบันตั้งแต่ 1 - 40 ปี มีทั้งที่เป็นผู้สูงอายุ 1 คน ครอบครัว ญาติ 2 คน และเพื่อนบ้าน 2 คน

4.5.1.2 ความเห็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง

มีผู้สูงอายุ 1 คนที่ให้สัมภาษณ์ ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัว คุณดูแลหลาน คุณดูแลบ้าน ในส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ไม่มีเวลาต้องดูแลบ้านให้ลูก มีฐานะ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นเพื่อนบ้านมีส่วนช่วยเหลือผู้สูงอายุ จัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญและหากิจกรรมให้ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัว แต่ปัจจุบันสัมพันธภาพผู้สูงอายุกับครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน ถูกหลานควรดูแลใกล้ชิด ผู้สูงอายุที่แข็งแรงสามารถช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้กับสังคม ชุมชนได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุบางคนไม่ชอบการทำกิจกรรมชอบอยู่อย่างสงบ ชอบอยู่กับบ้าน มีความเห็นว่าศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุที่เข้าไปร่วมกิจกรรม หรือไปรับบริการ ทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะเพื่อนวัยเดียวกัน ครอบครัว ชุมชนสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ ส่วนการสนับสนุน ส่งเสริมส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ เพราะคิดว่า ผู้สูงอายุที่รู้จักเป็นเสมือนญาติผู้ใหญ่ ผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คนเป็นคนในครอบครัวผู้สูงอายุ ดูแลมารดาด้านสุขภาพ อยู่กับครอบครัวที่ดี ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้น ถ้าผู้สูงอายุที่สุขภาพแข็งแรงก็ควรทำประโยชน์ ช่วยเหลืองานสังคมที่ทำได้ ร่วมกิจกรรมที่ถนัด ทราบเกี่ยวกับศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ แนะนำ ชักชวนให้มารดาไปเช่นกัน เพราะเป็นประโยชน์ ผู้สูงอายุที่สุขภาพแข็งแรงควรเข้าร่วมกิจกรรม

4.5.1.3 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนบ้าน ครอบครัว ญาติ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคม มีโอกาสจะช่วยเหลือ สนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ ชักชวนให้ผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรม เพราะผู้สูงอายุจะได้รับประโยชน์โดยตรง ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

4.5.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

ผลการศึกษา ครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านในพื้นที่เขตของศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค 5 คน โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น

4.5.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย 2 คน เพศหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วง 20 – 60 ปี ระยะเวลาที่พักอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 1 – 30 ปี เป็นผู้สูงอายุ 1 คน ครอบครัว ญาติ 2 คน เพื่อน 2 คน

4.5.2.2 ความเห็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนให้ความเห็นว่าทุกคนควรมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นเป็นเพื่อนไม่ให้เหงา ให้ความเห็นว่าผู้สูงอายุที่สุขภาพแข็งแรงก็ควรทำประโยชน์ช่วยเหลือสังคม ชุมชนได้ในด้านความคิดแนะนำให้กับคนรุ่นหลัง เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์มาก ความเห็นเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุบ้านบางแค สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ไม่เหงา ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าผู้สูงอายุควรเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ และขึ้นอยู่กับสถานภาพของผู้สูงอายุแต่ละท่าน มีเพียง 2 – 3 คนมีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการ คือ ให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็น วางแผนตัดสินใจ ปฏิบัติกิจกรรมที่จัดขึ้น

4.5.2.3 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้

สูงอายุ

ผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คนให้ความเห็นว่า ชุมชน สังคมให้การส่งเสริม สนับสนุนผู้สูงอายุโดยให้ความสนใจ แนะนำผู้สูงอายุให้ไปเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ 2 คนไม่เสนอความคิดเห็นเรื่องการสนับสนุน และผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน สัมภาษณ์ว่าชุมชน สังคมไม่ค่อยมีการสนับสนุนผู้สูงอายุ เพราะต่างคนต่างอยู่

4.5.3 ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

ผลการศึกษาคครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านในพื้นที่เขตของศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ 5 คน โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็น

4.5.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย 2 คน เพศหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วง 16 – 46 ปี ระยะเวลาที่พักอยู่ในชุมชน 1 – 25 ปี ครอบครัว ญาติของผู้สูงอายุ 4 คน เพื่อนบ้าน 1 คน

4.5.3.2 ความเห็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุเรื่องสุขภาพ เรื่องอาหาร พุคคุชด้วย ดูแลความเป็นอยู่ ผู้สูงอายุควรอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีลูกหลานดูแล ถ้ามีสุขภาพแข็งแรง สามารถช่วยเหลืองานสังคม ชุมชนได้ท่านจะได้ไม่เหงา และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์มาก ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นเกี่ยวกับศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ดี มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุทำ ผู้สูงอายุไม่เหงา มีเพื่อน ได้พบปะระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ผู้สูงอายุควรเข้าร่วมกิจกรรม มี 1 คนที่ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ เพราะสามารถดูแลโดยส่วนตัวได้ ต้องการให้ผู้สูงอายุอยู่กับบ้านด้วย

4.5.3.3 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

4 ใน 5 คน เข้าใจในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้เสนอความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ จะช่วยแก้ปัญหาให้ผู้สูงอายุ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลส่งเสริม สนับสนุนผู้สูงอายุ เช่นการออกหน่วยของเขต ในการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ดูแลผู้สูงอายุให้อยู่กับครอบครัว ส่วนบทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีส่วนสนับสนุน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการทางสังคมโดยแนะนำให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือทุกกรณี เช่น นำอาหาร ไปเลี้ยงผู้สูงอายุ